

УДК 630*4

**ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ПОПЕРЕЧНОГО РАКУ ДУБА
ЗВИЧАЙНОГО В УМОВАХ ДП «ВОЛОДИМИРЕЦЬКЕ ЛГ»**

Годунок Н. І., магістрантка, ЖНАЕУ, м. Житомир*

Поперечний рак дуба є найбільш поширеним захворюванням дуба звичайного. Хоча цій хворобі приділяється багато уваги з боку вчених є питання, які ще й на сьогоднішній день з'ясовані недостатньо. Збудником хвороби є бактерія *Pseudomonas quercus* Shem., яка пошкоджує стовбури і товсті гілки дуба, викликаючи потовщення і ракові утворення. Зараженню стовбурів молодих дубків сприяє строката дубова попелиця (*Lachnus robaris* L.), яка пошкоджує кору і камбій, і переносить бактерії. Розвитку хвороби сприяють різні механічні пошкодження під час рубок, в місцях прогону худоби, захаращеність молодняків внаслідок несвоєчасного проведення рубок догляду.

Цю хворобу відносять до патології середньої шкідливості, так як вона не викликає загибелі дерев, але значно знижує вихід ділових сортиментів. Поперечним раком в першу чергу уражаються ослаблені і відсталі в рості дерева дуба. При визначенні відсотка ураженості дерев по степені товщини спостерігалось його зменшення зі збільшенням діаметра стовбура.

В роботі наведені результати обстежень на шести пробах. Підбирались ділянки у віці від 35 до 100 років різного складу, тобто з різною участю дуба у загальному запасі насадження. Усього було обстежено 750 дерев із них 125 дерев були вражені поперечним раком. При цьому на деревах досить часто зустрічалось по декілька пухлин різної форми.

Поперечним раком в першу чергу уражаються ослаблені і відсталі у рості молоді насадження дуба. При визначенні відсотка ураженості дерев по ступенях товщини спостерігалось його зменшення зі збільшенням діаметра стовбура.

Всього було враховано 125 пухлин (70 пухлин відкритої форми, 50 пухлин закритої форми, 5 пухлин відкритої форми). З них мішане насадження (пробна площа № 1, 3, 5) - 26 пухлин (15 пухлин закритої форми, 9 пухлин перехідної форми і 2 - відкритої форми), а в насадженнях, де переважає дуб (пробна площа № 2, 4, 6) - 113 пухлин (59 пухлин закритої форми, 51 пухлина

перехідної форми і 3 - відкритої форми).

Отже, ми бачимо, що змішані хвойно-листяні насадження являються більш стійкими проти поперечного раку, вони меншою мірою страждають від шкідливих комах та збудників інфекційних хвороб, ніж чисті насадження дуба звичайного.

Як показали дослідження, 16 уражених дерев мали пухлини на висоті до 2 метрів (молодняки – 14 дерев, середньовікові – 1 дерево, стиглі насадження - одне дерево), 37 уражених дерев мали пухлини на висоті 2-4 метри (молодняки – 17 дерев, середньовікові – 17 дерев, стиглі насадження - 3 дерева), і 86 уражених дерев мали пухлини поперечного раку дуба на висоті 4 і вище метрів (молодняки – 19 дерев, середньовікові – 34 дерева, стиглі насадження - 33 дерева). Тобто, у молодому насадженні висота заселення пухлин припадає в основному до двох метрів, у середньовікових – 2-4 і вище метрів, у стиглих насадженнях – 4 і вище метрів.

Таким чином інтенсивність розвитку поперечного раку дуба залежить від складу насадження, ТУМ, класу бонітету, віку. Але головною причиною масового поширення хвороби є створення чистих дубових культур.

Заходи боротьби з поперечним раком дуба повинні бути направлені на підвищення біологічної стійкості дубових насаджень: підбір стійких форм дуба; заготівля жолуді для лісокультурного виробництва в здорових насадженнях не вражених поперечним раком; передпосівне обеззараження насіння; в розсадниках та молодих культурах боротьба з дубовою строкатою попелицею та некрозами; своєчасне та систематичне проведенням рубок догляду.

Для створення стійких до поперечного раку насаджень необхідно створювати змішані насадження. В сухих та бідних умовах місцезростання дуб звичайний повинен займати не більше 40-50 % у складі насадження. В молодих дубових культурах заборонити випас худоби та інші види рекреаційного навантаження, так як це значно підвищує розповсюдження хвороби.

**Науковий керівник: к.с-г.н., доцент Вишневський А. В.*